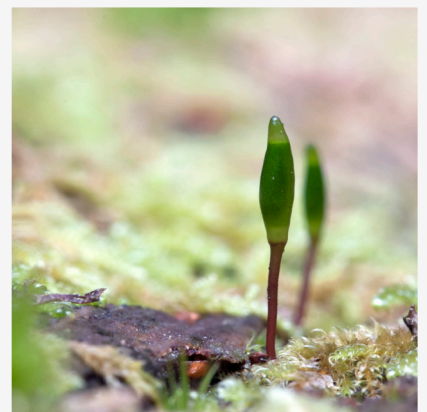

Bevarandeplan för Natura 2000-området

Tynäs ekhagar

Omslagsfoto: Per Folkesson

Bevarandeplan för Natura 2000-området SE0220320 Tynäs ekhagar

Kommun: Strängnäs

Områdets totala areal: 5,6 ha

Bevarandeplanen uppdaterad av Länsstyrelsen:

Bevarandeplanen fastställd av Länsstyrelsen: 2019-06-19

Markägarförhållanden: Privat

Regeringsbeslut, historik:

SPA: Nej, pSCI: 2000-07-01, SCI: 2005-01-01, SAC: 2011-03-01, regeringsbeslut M2010/4648/Nm

Naturtyper och arter som ska bevaras i området:

Naturtyper och arter enligt art- och habitatdirektivet samt fågeldirektivet:

9070 - Trädklädd betesmark

Bevarandesyfte

Det överordnade bevarandesyftet för Natura 2000-nätverket är att bidra till bevarandet av biologisk mångfald genom att bibehålla eller återskapa gynnsam bevarandestatus för de naturtyper och arter som omfattas av EU:s fågeldirektiv eller art- och habitatdirektiv. För det enskilda Natura 2000-området är det överordnade syftet att bevara eller återställa ett gynnsamt tillstånd för de naturtyper eller arter som utgjort grund för utpekandet av området.

Prioriterade bevarandevärden: De grova ekarna och föryngringen av ek, samt den hävdgynnade floran.

Motivering: Området växlar mellan glest trädklädda delar dominerad av ek, med helt öppna ytor och täta, nästan helt ogenomträngliga snår. Det är ett artrikt träd- och buskskikt i området. På den skrovliga barken hos vissa av ekarna kan de rödlistade arterna brun nållav, gul dropplav och guldpuddrad spiklav hittas, vilka indikerar lång kontinuitet av jätteträd i solöppet läge. På vissa delar i området finns det även rester av en hävdgynnad flora, vilket i ett landskapsperspektiv minskar tillsammans med flera typiska arter knutna till ekarna.

Prioriterade åtgärder: Ökat betestryck och fortsatt röjning och borttagning av igenväxningsvegetation, exempelvis buskar och örnbräken.

Beskrivning av området

Området utgörs av tre ekbevuxna moränbackar med vidkroniga ekar som idag betas. I den västra hagen är ekarna grova och delvis ihåliga. Hagen består av spridda block och stenrösen, där det kring stenrösa växer små hasseldungar. Markvegetationen präglas av tidigare igenväxningsfaser och där marken är näringsrik växer nässlor och andra kvävegynnade gräs och örter. Inom området finns flera fasta fornlämningar, vilka är skyddade enligt lag (KML 1988:950).

Vad kan påverka negativt

- Igenväxning och beskuggning kring ekarna.
- Utebliven röjning av igenväxningsvegetation.
- Otillräckligt eller uteblivet bete leder till utarmning av den hävdgynnade och ljuskrävande floran och faunan, samt att igenväxningsvegetation kan sprida sig i de trädklädda betesmarkerna.
- Överbete. Alltför intensivt betetryck påverkar naturtypen negativt.
- Alltför kraftig röjning av buskar och träd så att organismer som är beroende av dessa strukturer missgynnas.
- Spridning av gödsel.
- Bristande träd- och buskföryngring hotar på sikt kontinuiteten av dessa strukturer.
- Markexploatering eller annan markanvändning.
- Skogsplantering i hagmarker.
- Avverkningar annat än i naturvårdssyfte.
- Ökat graninslag i lövbärande hagmarker.
- Luftföroreningar, exempelvis från angränsande större vägar, kan ha negativ påverkan på den känsliga epifytfloran av lavar och svampar som är knutna till de gamla grova ekarna.
- Minskad betesmarksareal.
- Användning av avmaskningsmedel kan vara negativt för den dynglevande insektsfaunan.

Området är skyddat som naturreservat vilket borde säkerställa att några av de ovan angivna punkterna i dagsläget inte innebär något hot mot naturtypen i området.

Bevarandeåtgärder

Förutom vad som i övrigt gäller enligt Miljöbalken och annan miljölagstiftning krävs det tillstånd för att bedriva verksamheter eller vidta åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka miljön eller störa utpekade arter i ett Natura 2000-område (7 kap 28§ Miljöbalken). Tillstånd krävs inte för verksamheter och åtgärder som direkt hänger samman med eller är nödvändiga för skötsel och förvaltning av området.

Skydd: Området är skyddat som naturreservat.

Skötsel:

- Fortsatt bete och röjning av sly och buskage vid behov.
- Användning av betesdjur som ej resulterar i överbetning.
- Träd av igenväxningskaraktär ska tas bort och ekarna frihuggas vid behov.
- Föryngring av ek säkras, via plantering och/ eller skydd av nya plantor.

Uppföljning av naturtyper och arter

Länsstyrelsen ansvarar för att uppföljning av bevarandemål genomförs. Uppföljningen ska ske enligt de manualer för skyddade områden som har tagits fram av Naturvårdsverket. Mätbara mål, så kallade målbildindikatorer, ska registreras i databasen SkötselDOS. Dessa målbildindikatorer följs sedan upp. Målsättningen är att kunna se om de bevarandemål som satts upp i bevarandeplaner och skötselplaner uppfylls, att skötseln fungerar och att Natura 2000naturtyperna och arterna har gynnsamt bevarandetilstånd.

Naturtyper och arter enligt art- och habitatdirektivet samt fågeldirektivet:

9070 - Trädklädd betesmark

Areal: 4,88 ha. Arealen fastställd i regeringsbeslut

Beskrivning

Området består av tre åtskilda hagmarker. Marken är kuperad och delvis blockrik. Den västligaste hagen är den till arealen största och också där de högsta naturvärdena finns. Här finner man också en del död ved, bland annat stubbar och nedblåsta grova grenar av ek. De övriga två backarna har yngre ekar.

Området har ett artrikt träd- och buskskikt. Glest trädklädda områden växlar med helt öppna ytor och täta, nästan helt ogenomträngliga snår. Ek är det dominerande trädslaget men apel, alm, hägg, vårtbjörk, tall, rönn och ask förekommer också. Många av ekarna är grova och ihåliga, och vissa är även mulmrika. Barken har en grov struktur och en potential för att hysa ovanliga lavar och svampar. På vissa av ekarna har de rödlistade arterna brun nållav, gul dropplav och gulpudrad spiklav hittas, vilka indikerar lång kontinuitet av jätteträd i solöppet läge. I vissa av trädens hålligheter trivs även bålgeting.

I buskskiktet finns snår av nypon och slån, enstaka vildapel, hagtorn samt kring moränsamlingar och på andra platser också en del hassel. Rönjningar i träd- och buskskikt har gjorts kontinuerligt. På höjderna finns torrängsvegetation och i sänkorna en vegetation av högväxta gräs, daggekåpor, stinksyska, hundloka, smörblommor med flera arter. Delar av marken är tydligt kvävepåverkad och några mindre stycken har tidigare nyttjats som åker. Igenväxningståliga arter dominerar vegetationen vilket tyder på att betestrycket under lång tid varit otillräckligt för utvecklingen av mer hävdgynnade arter. På några håll finns dock rester av en sådan flora med gulmåra, käringtand, knägräs, gråfibbla, backsmultron och solvända.

Längs stranden växer en al-hägg-skog med glest fältskikt

Bevarandemål

Den trädklädda betesmarken ska vara präglad av bete, ha en varierande struktur, och ha en rik förekomst av gamla hävdpräglade träd. Igenväxningsvegetation förekommer endast sparsamt. Ekarnas lavflora ska vara artrik och hysa typiska arter för naturtypen och knutna till ek som exempelvis gulpudrad nållav och brun nållav. Torrängsvegetationen och hassellunden ska bibehållas och förnyring av ekarna ska säkerställas. Området trädklädda betesmarker ska inte minska från sin nuvarande areal på cirka 4,9 hektar.

Bevarandetillstånd

Området hyser idag arter som tyder på hävd och öppenhet bland träden. Dock finns det en igenväxningsproblematik som behöver hanteras för att området och naturtypen, trädklädd betesmark (9070), ska kunna uppnå och upprätthålla ett långsiktigt gynnsamt bevarandetillstånd. Bevarandetillståndet för naturtypen trädklädd betesmark (9070) i Natura 2000-området Tynäs ekhagar anses idag därför som okänt, eftersom kunskapsläget om området naturtypiska arter är lågt. För att kunna bedöma hur igenväxningen påverkar naturtypens bevarandetillstånd, samt hur dagens hävd kan upprätthålla den behövs en inventering av arter som är karakteristiska och typiska för naturtypen utföras.

Dokumentation

Referenser:

ArtDatabanken 2015. Rödlistade arter i Sverige 2015.

Arfakta. <http://artfakta.artdatabanken.se>. 2018-11

Artportalen. Rapportsystem för växter, djur och svampar. <https://www.artportalen.se/> [Uttag 2018-09-17].

TUVA-databasen. Resultat från Äng- och betesmarksinventeringen. <https://etjanst.sjv.se/tuvaut/site/index.htm>. Besökt 2018-12-20.

Länsstyrelsen i Södermanlands län 1955: Resolution rörande fridlysning av naturminne.

Länsstyrelsen i Södermanlands län 1990: Sörmlands Natur – naturvårdsprogram.

Länsstyrelsen i Södermanlands län 2002: Restaureringsavtal mellan Länsstyrelsen och brukare om natur- och kulturvårdande åtgärder inom Gorsingeholms och Tynäs naturreservat. Dnr: 231-1503-2001.

Skogsvårdsstyrelsen 1989: Förslag till skötselplan för Tynäs ekhagar.

Inventeringar:

Rydberg, H. 1990: Inventering av knappnålslavar på gamla ekar i Sörmland. Opubl. manuskript.

Svedlindh, C. 1985: Inventering av ädellövsskogar i Södermanlands län. Objektkatalog. Opubl. material. Länsstyrelsen i Södermanlands län.

Bilagor

Exempel på arter i Tynäs ekhagar Natura 2000-område

Exempel på arter som har noterats i Tynäs ekhagar Natura 2000-område (inom parentes noteras eventuell rödlistekategori, samt i förekommande fall TA, avseende för naturtypen/-erna typiska arter):

Kärlväxter:

Backnejlika, *Dianthus deltoides*
Backsmultron, *Fragaria viridis*
Bergmynta, *Clinopodium vulgare*
Brudbröd, *Filipendula vulgaris*
Bockrot, *Pimpinella saxifraga*
Liten blåklocka, *Campanula rotundifolia* (TA)
Darrgräs, *Briza media*
Knägräs, *Danthonia decumbens* (TA)
Knölsmörblomma, *Ranunculus bulbosus*
Lundelm, *Elymus caninus*
Natt och Dag, *Melampyrum nemorosum*
Nässelklocka, *Campanula trachelium*
Rödkämpar, *Plantago media* (TA)
Rödven, *Agrostis Capilaris*
Solvända, *Helianthemum nummularium*
Ängshavre, *Avenula pratensis*

Ärenpris, *Veronica officinalis*

Svampar:

Jättekamskivling, *Amanita ceciliae* (NT)
Ekspindling, *Cortinarius balteatocumatilis*
Rynkroting, *Hymenopellis radicata*

Insekter:

Bålgeting, *Vespa crabro*

Lavar:

Brun nållav, *Chaenotheca phaeocephala* (NT)
Gul dropplav, *Cliostomum corrugatum* (NT, TA)
Gulpudrad spiklav, *Calicium adpersum* (TA)

Länsstyrelsen Södermanland © Lantmäteriet Geodatasamverkan

Natura 2000-området Tynäs ekhagar

Skala 1:15 000

LÄNSSTYRELSEN
Södermanlands län

Natura 2000

Natura 2000 är ett ekologiskt nätverk av värdefulla naturområden inom EU. Utpekande av Natura 2000- områden bygger på krav som finns i EUs fågeldirektiv och art- och habitatdirektiv. Syftet är att hejda utrotning av vilda djur och växter och att hindra att deras livsmiljöer förstörs. Alla medlemsländer ska peka ut områden dels för fåglar som anges i EUs fågeldirektiv, dels för naturtyper och arter som anges i art- och habitatdirektivet. Genom utpekandet åtar sig länderna att de utpekade värdena i områdena ska bevaras långsiktigt. Natura 2000-nätverket är en av hörnstenarna i EUs arbete för att bevara biologisk mångfald. I fågeldirektivet och habitatdirektivet listas 170 naturtyper och sammanlagt cirka 900 växt- och djurarter som särskilt värdefulla. 90 av naturtyperna och drygt 100 av djur- och växtarterna i habitatdirektivets bilaga 1 och 2 finns i Sverige. Därtill häckar regelbundet cirka 60 av fågeldirektivets fåglar i vårt land.

Bevarandeplaner

För varje Natura 2000- område ska Länsstyrelsen ta fram en beskrivning. Detta ska göras i särskilda bevarandeplaner eller i en skötselplan om området även är naturreservat. I planen ska det finnas en beskrivning av området med bevarandesyfte, bevarandemål och beskrivningar av de naturtyper och arter som ska bevaras och bidra till gynnsam bevarandestatus. Hot mot Natura 2000-områdets arter och naturtyper, och behov av bevarandeåtgärder, t ex skydd eller skötsel, ska beskrivas. Informationen ska underlätta förvaltningen av området och tillståndsprövningar enligt miljöbalken.

Bevarandeplanen ska fastställas av Länsstyrelsen, som även är ytterst ansvarig för att målsättningen med området uppfylls. Bevarandeplanen ska revideras när ny kunskap tillkommer eller när förutsättningar för området ändras. Bevarandeplanen är inte ett juridiskt bindande dokument. För formell reglering av skydd eller skötsel kan andra beslut behövas, t ex skyddsbeslut för naturreservat. Föreskrifter enligt eventuella skyddsbeslut gäller parallellt med den tillståndsplikt som gäller inom Natura 2000.

Tillståndsplikt och samråd

För att inte skada naturvärden krävs tillstånd för verksamheter eller åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka miljön i ett Natura 2000-område. Det kan även gälla åtgärder utanför Natura 2000-området, om de kan påverka miljön i området. Detta regleras i miljöbalken (7 kap. 27-29§§). Då det kan vara svårt att avgöra vilka åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka naturvärden behöver man samråda med Länsstyrelsen före genomförandet. Vid skogsbruksåtgärder hålls samråd med Skogsstyrelsen. Mer information finns hos Länsstyrelsen, läs på webben eller kontakta en handläggare.

Kartor

Information om naturtypers utbredning och arter i ett enskilt område går att hitta med hjälp av kartverktyget Skyddad natur. Det kan nås på Naturvårdsverkets hemsida genom att söka på

”kartverket skyddad natur”. I kartverket söker du upp aktuellt område och klickar på namnet för mer information (se bilaga för användarhandledning).

Det finns även möjlighet att ladda ner naturtypskartan som shp-fil. Det görs på Miljödataportalen.

För mer information om Natura 2000:

Länsstyrelsens hemsida: www.lansstyrelsen.se/sodermanland eller telefon 010-22 340 00

Naturvårdsverkets hemsida: <http://skyddadnatur.naturvardsverket.se/>

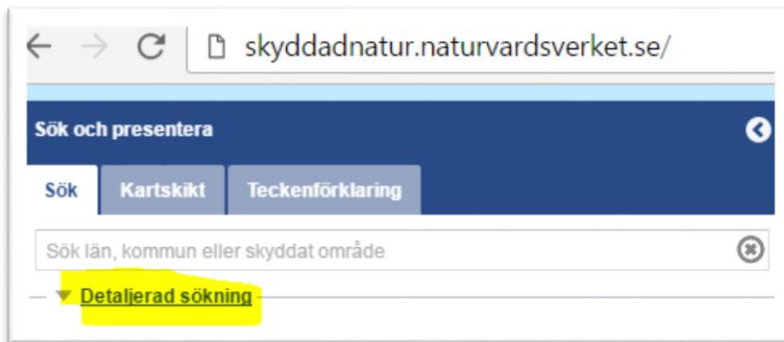
Miljödataportalen: <http://mdp.vic-metria.nu/miljodataportalen/>

Karttjänst Skyddad natur

<http://skyddadnatur.naturvardsverket.se/>

För att få en bild av var i respektive Natura 2000-område naturtyperna finns kan Naturvårdsverkets karttjänst Skyddad natur användas.

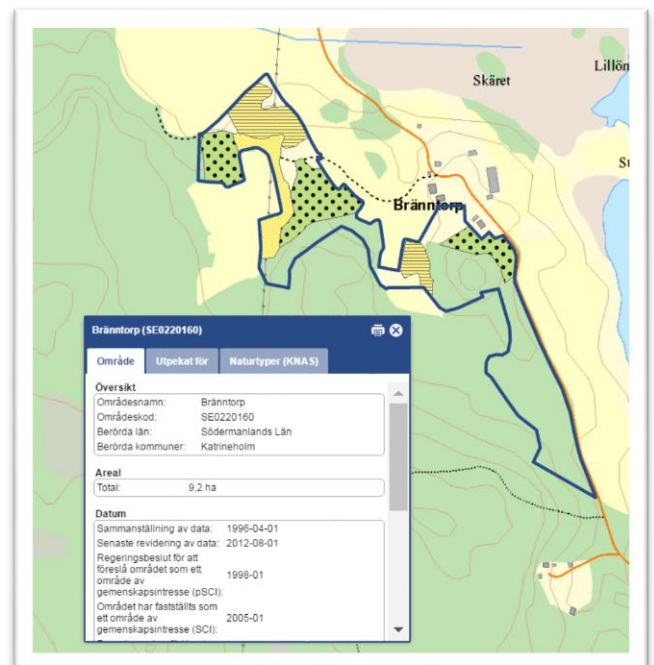
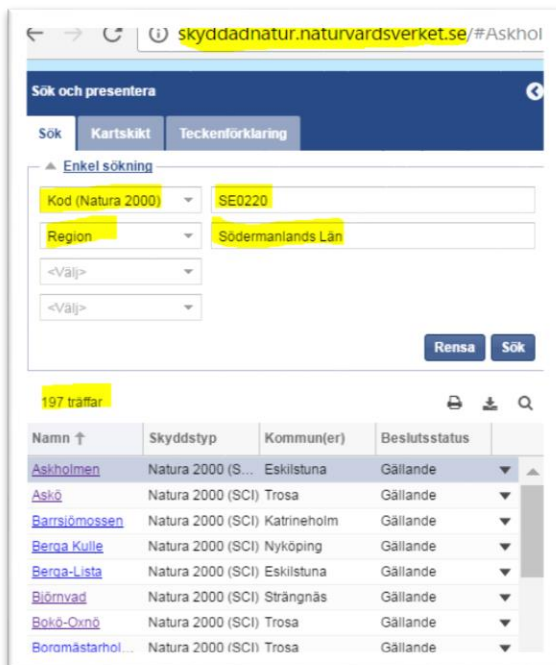
Välj "Detaljerad sökning"

Välj alternativ *Kod (Natura 2000)* skriv in SE0220

Välj *Region* och sök fram Södermanlands län

Sök, det ska bli 197 träffar. När man klickar på ett av namnen i listan kommer man dit i kartan.

För att se Naturtyper för områdena i kartan gå in på fliken "Kartskikt".

Avmarkera allt i *Naturvårdsregistret*. Det är endast *Naturtypskarteringar* > *Natura naturtypskartan (NNK)* > *Naturtyper (ytor)* som ska vara markerade. Klicka sedan i kartan på den naturtyp du vill veta mer om så kommer en informationsruta upp i fönstret.

